

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK

LJUDVÄGGEN SOM MÖTESPLATS

Att bygga kompisrelationer för ökad trygghet.

Anna Kullman

Kurs: Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (PDA107)
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: HT/VT/2015-2016

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Förutsättningar	2
Vår förskola och förutsättningar	2
Aktionsforskning	2
Arbetsgång i aktionsforskning	2
Aktionsforskning i området	3
Process.....	4
Val av utvecklingsområde	4
Vikten av goda relationer.....	4
Mål och riktlinjer	4
Lokala, kommunala och nationella mål i fokus	4
Val av aktion.....	5
Det nya materialet och dess placering	5
Verktyg för att följa utvecklingen	5
Intervjuer, observationer och loggbok	5
Vår frågeställning	6
Varför nytt material?.....	6
Resultat.....	7
Analys av insamlat material	7
Kartläggning av relationerna i intervjuvaren.....	7
Nya konstellationer vid ljudväggen	7
Svårigheter i vår aktion	7
Slutsatser	9
Enstaka möten vid ljudväggen skapar inga varaktiga relationer	9
Vikten av pedagoger, introduktion och inspiration.....	9
Materialets tillgänglighet och placering.....	9
Barnens, mitt individuella och vårt kollegiala lärande	9
Avslutande ord.....	10
Reflektioner.....	11
Referenslista	13

Inledning

Under förskollärautbildningen och mina 10 år i yrket har jag fascinerats av relationer. Hur uppstår de? Hur behåller man goda relationer? Varför är goda relationer viktiga? Det kopplat till mitt intresse för musik som uttrycksmedel, min ständiga förundran över hur spännande naturvetenskap är samt min strävan efter att få in mer teknik och konstruktion på vår förskola har resulterat i denna aktion. I flera år har jag haft planer på att arbeta mer med musik på förskolan, men det stannar ofta just vid planer och önskan om rätt tillfälle. Nu infann sig rätt tillfälle då tid, inspiration och motivation sammanföll med varandra.

Vårt arbetslag har tidigare aktionsforskat kring leken. Många av de tankar och lärdomar vi fick genom den speglar av sig i denna aktionsforskning. I våra tidigare aktionsforskningar har jag lutat mig mot min kollegas kunskaper om aktionsforskningsprocessen. Vi har tillsammans utfört arbetet men kollegan har guidat arbetslaget i hela processen. Nu när jag själv går utbildningen inhämtar jag teoretisk kunskap om processens delar och helhet samt praktiserar att både utföra och leda arbetslaget. Det har varit en stor utmaning som har lett till många stunder av tvivel. Jag har valt att se det som att jag befinner mig i lärandegropen. Som tur är finns det alltid någon som hjälper mig att klättra uppåt i gropen när det känns för svårt.

I arbetet kommer jag använda både ”jag” och ”vi”. Arbetslaget har varit delaktigt i hela processen, men under utbildningstiden har jag haft viss tid avsatt till att planera, genomföra och skriva om vår aktionsforskning. Vissa delar och tankar kommer då ifrån mig, och andra från hela arbetslaget.

Förutsättningar

Vår förskola och förutsättningar

Vår förskola är ganska nybyggd och ligger på landsbygden. Förskolan har tre avdelningar, varav jag arbetar på en 2-6 årsavdelning. På vår avdelning har vi 20 barn. Bemanningen ligger på 280% + 20% resurs. Personalen består av två förskollärare och en barnskötare. Vår avdelning består av tre ganska stora rum samt en gemensam lekhall. Vi upplever ofta att vi har för få rum till vår barngrupp, diverse lekar och material. Vår utemiljö består av en anlagd gård som vi alla upplever för liten för förskolans 55 barn. Och trots att förskolan ligger på landsbygden innebär omgivningarna och läget fler begränsningar än, för oss synbara möjligheter.

Lsåret 2014/2015 aktionsforskade vårt arbetslag kring leken kopplat till Öhmans (2012) forskning om lekkompetens. Den barngruppen och de individerna utvecklade sin lekkompetens mycket. Hösten 2015 fick vi nio nya barn, i åldrarna 2-5,5år. Fyra flyttades från småbarnsavdelningen och fem var helt nya på vår förskola. Det innebär att fem saknade relationer till både barn och pedagoger på förskolan, något vi inte är vana vid eftersom barn oftast flyttats från yngre barn till äldre barn. Som i alla nystartsperioder arbetade vi mycket med trygghet och grundverksamhet. Vi såg också att de som var minst trygga var de som behövde mest hjälp att bygga relationer till andra barn. För varje relation vi hjälpte barnen att bygga verkade tryggheten öka och konflikterna minska. Just den insikten var grunden till att vi valde relationer som utvecklingsområde. Tryggheten är grunden för allt lärande, och först när grunden är lagd kan vi bygga vidare med lärande av olika slag.

Aktionsforskning

Förskoleverksamhet är på många plan styrd uppifrån, s.k. top down-perspektiv. Någon annan har alltså tagit beslutet om prioriterade utvecklingsområden baserat på generell grund. Aktionsforskning är istället ett bottom up-perspektiv där man utgår från att vi som arbetar i verksamheten kan se vad i vårt arbetssätt vi behöver utveckla. När vi själva styr vad vi ska utveckla är det inifrånstyrt och blir mera meningsfullt för oss. Enligt Rönnerman (2012) kännetecknas aktionsforskning av att vi ”gräver där vi står”, dvs. använder de kompetenser vi redan har, utvecklar den praktik vi själva arbetar i och utgår från de förutsättningar som finns just hos oss. Det innebär enligt Rönnerman också att praktikern, dvs. pedagogen, är delaktig i hela processen från val av utvecklingsområde till genomförandet av förändringar, till analys och resultat av det insamlade materialet. Frågan ägs av pedagogerna själva. Rönnerman menar också att aktionsforskning är en strikt akademisk forskning där vi förhåller oss till forskning generellt men specifikt söker kunskap om hur det förhåller sig i den egna praktiken, innan man genomför förändring.

Arbetsgång i aktionsforskning

Aktionsforskning är en spiralformad utvecklingsprocess, dvs. att man gör en kartläggning av verksamheten, eller delar av verksamheten. Sedan lägger man en plan för vilka aktioner/förändringar som ska göras, och hur. Därefter utför man aktionen och dokumenterar den med hjälp av de verktyg man valt. De som lägger planen för aktionsforskningen ska motivera sina val av plan och verktyg. Därefter analyserar man innehållet i dokumentationen, drar slutsatser och kan revidera sin plan för att göra nya aktioner/förändringar osv.

Aktionsforskning i området

Vårt arbetslag har i flera år arbetat med systematiskt kvalitetsarbete genom aktionsforskning och efter varje djupdyk inom ett område har vi tagit med oss ny kunskap och nya insikter till nästa steg i verksamheten. En kollega, som gått kursen för 6 år sedan, har varit drivande i våra tidigare aktionsforskningar. Denna kollega har nu också uppdraget som handledare inom aktionsforskning. Hon handleder då andra arbetslag i området.

Process

Val av utvecklingsområde

För att utvecklingsarbetet ska leda till verklig utveckling behöver vi arbeta tillsammans. Vi behöver ta tillvara på våra individuella och kollegiala kunskaper, samt kunna kommunicera dessa (Nylund m.fl, 2010).

Vi var inför starten ganska klara över att vi fortfarande ville röra oss kring barnens samspel, relationer och trygghet. Första steget var att välja utvecklingsområde genom kartläggning av vår verksamhet. Mitt arbetslag gjorde flera tankekartor. Vi diskuterade samt röstade oss fram till vad vi ville utveckla genom aktionsforskning. Tankekartorna fick oss att komma fram till ett avgränsat utvecklingsområde. Vi gick från Leken – lek utomhus – utomhuslek med stimulans för våra sinnen – utomhuslek med hörsel – utomhuslek med musik – och slutligen att skapa nya goda relationer genom ett gemensamt intresse för ljud och musik. Vår teori var att ett gemensamt intresse för ex. fenomenet ljud skulle ställa sig över invanda relationer och därmed skapa nya möten och kanske även fler goda relationer.

Vikten av goda relationer

Goda relationer mellan barn och pedagoger är avgörande för barnets grundtrygghet på förskolan. Barnen behöver också skapa goda relationer till andra barn i gruppen för att känna sig trygga. Vi har tydligt sett att barn som saknar goda relationer till en stor del av de andra barnen är otrygga och reagerar på olika sätt. Några blir inåtvända, ängsliga och ledsna medan några blir utåtagerande, aggressiva och inblandade i många konflikter. En av våra viktigaste uppgifter för att barnen ska känna sig trygga i gruppen är att stödja varje barn i att skapa goda relationer. I läroplanen för förskolan står att ”Förskollärare ska ansvara för att arbetet i barngrupp genomförs så att barnen ges goda förutsättningar att bygga upp varaktiga relationer och känna sig trygga i gruppen” (Skolverket, 2011, s 11). Där beskrivs också att förskolans uppdrag är bl.a. att verksamheten ska vara trygg och att vi ska stimulera barnens samspel. (Skolverket, 2011)

Vi har under hösten sett hur barns trygghet ökar i takt med att barnen skapar relationer med varandra. Först när ett barn känner trygghet på förskolan kan barnet utvecklas vidare. Enligt Erixson, A. m.fl. (2007) byggs grundtryggheten genom följande fyra områden: relation till pedagogerna, miljön, andra barn och språket. Denna studie kretsar kring relationen till andra barn.

Mål och riktlinjer

Lokala, kommunala och nationella mål i fokus

Ett av våra kommunalpolitiskt styrda målområden för 2016-2019 lyder ”Öka välmående och minska utanförskap”. Därför ska verksamheten präglas av att ”Trygghet, studiero och välmående ger resultat” (Varbergs Kommun, 2016). Vårt områdes pedagogiska helhetsidé innebär att vi vill forma nyfikna och handlingskraftiga barn som lär och skapar i samspel med andra. Detta genom att ex. bli trygg socialt och känna gemenskap. Det ska ske i utmanande och kreativa lärmiljöer. De målen i Lpfö, (Skolverket, 2011) vi har primärt fokus på i denna aktionsforskning är att barnen ska få stöd och stimulans i sin sociala utveckling, samt ges goda förutsättningar att bygga varaktiga relationer och känna sig trygga i gruppen. Sekundära

mål i denna aktionsforskning är att barnen ska få stimuleras och utmanas i sin språk- och kommunikationsutveckling, samt i sitt intresse för naturvetenskap och teknik. Dessutom utvecklar vi vår lärmiljö så den blir något mer kreativ och utmanande.

Val av aktion

För att öka samspelet bland barnen valde vi att tillföra ett nytt material. Vi har tidigare videoobserverat hur nya och gamla barn möts kring lego och därigenom bygger varaktiga relationer. Denna gång är det en ljudmaterial vi hoppas att barnen möts kring.

Det nya materialet och dess placering

Valet av material grundar sig på flera saker: Barnens intresse för ljud, vår verksamhet behöver erbjuda mer musik, natur och teknik, och slutligen området mål att utveckla lärmiljöerna. Många barn visar tydligt att de fascinerats av fenomenet ljud. Några av barnen plingar ofta med besticken mot varandra, mot tallrikarna och glasen i väntan på maten. De pratar i glaset. De ropar i rör på gården. De knackar två träklossar mot varandra. De gillar när leksaksbilarna kraschar mot något. Vissa aktiviteter stoppar vi inomhus på avdelningen för att alla ska orka med dagarna tillsammans. Vi strävar istället efter att ge en alternativ plats eller alternativt sammanhang. Exempelvis spring och stora kroppsrörelser hänvisar vi till lekhallen eller utomhus. Starka ljud hänvisar vi till musiksamlingar eller utomhus. Mycket av det som uttrycksfulla barn gärna ägnar sig åt lämpar sig bättre utomhus. Då måste vi ge dem möjlighet att faktiskt få utforska och uttrycka sig stort och ljudligt utomhus. Därför passar det utmärkt att gå till handling med ljudvägg utomhus, som funnits i mina planer i flera år. Jag valde placering av ljudväggen för att man ska kunna välja att vara i ljudet, eller utanför ljudet. Vi har några ytor på förskolegården som vi inte utnyttjar så mycket så placeringen gjordes också för att utöka området som barnen oftast väljer. För oss är det viktigt att ljudväggen ska finnas tillgänglig för alla barn, vid varje vistelse på gården. Utomhus ökar dessutom möjligheterna för barnen att bygga relationer över avdelningsgränserna.

För att jag skulle kunna hålla fokus på samspelet kring ljudväggen och för att projektet inte skulle falla på min och arbetslagets begränsade kompetens inom teknik och fysik så tog jag hjälp av kommunens teknikutvecklare Rickard Petterson. Rickard leder ett natur- och tekniknätverk för förskolor i kommunen, som jag är med i. Tillsammans med teknikutvecklaren planerade jag för ljudväggen. Tillsammans med barnen och teknikutvecklaren skapade vi en xylofon och ett klockspel. Vi lyssnade till ljudet i olika material och storlekar. Barnen sågade, slipade och borrarde. Resten av materialet på ljudväggen har teknikutvecklaren och jag tillfört i syfte att barnen ska få utforska ljud på många olika sätt: lyssna, se, känna, skapa, fantisera kring...

Verktyg för att följa utvecklingen

Intervjuer, observationer och loggbok

Innan ljudväggen fanns tillgänglig för barnen fick alla avdelningens barn möjlighet att intervjuas om deras nuvarande kompisrelationer. Vi valde att göra intervjuer med barnen för att få individens bild av sina kompisrelationer i nuläget, dvs. en subjektiv bild. De intervjufrågor vi sedan använt i analysen var: *1. Vilka brukar du leka med när vi är ute på gården?* (Vi valde att avgränsa frågan till förskolegården, då vi kommer göra förändringen utomhus.) *2. Är det någon annan på avdelningen/förskolan du skulle vilja leka med?* *3. Är det*

någon du tycker att det är svårt att leka med? De två sista frågorna blir en hjälp för oss att veta hur vi enklast kan stötta upp. Alla tre frågorna var tänkta som öppna frågor, men de två sista har mer karaktären av slutna frågor som går att svara ”ja” och ”nej” på. Därför har det ibland krävts följdfrågor för att få fram svar.

Planen var att endast kartlägga de två äldsta åldersgrupperna, dvs. nio barn. När jag sammanställt de nio barnens svar såg jag behovet av att intervjua alla avdelningens barn för att kunna se bl.a. ömsesidiga relationer.

När ljudväggen var färdig och barnen kunde börja utforska den, började vi med korta, enkla observationer för att se om det nya materialet bidrog till nya relationer. Arbetslaget kom överens om tre frågor att observera: *Vilka barn samspelar vid ljudväggen? Hur inspirerar de varandra? Tar de med relationen till ett nytt sammanhang? Beskriv det nya sammanhanget kortfattat.*

Jag har också fört loggbok genom hela studietiden. Där har jag antecknat händelser i aktionen, egna reflektioner, tankar och insikter.

Vår frågeställning

Vårt arbetssätt är influerat av Vygotskijs sociokulturella teori om att lärande sker i samspel med andra. Vi är även influerade av Reggio Emilia-filosofin där materialet har stor betydelse för lärandet samt att ett fördjupat lärande sker när vi utforskar med våra sinnen. Min förhoppning med ljudväggen var att bidra till ett utforskande samspel mellan barnen så att goda relationer skapas. Vår frågeställning blev således: *Hur bidrar ett nytt material till barns skapande av relationer?*

Varför nytt material?

Vi har många gånger sett att ett nytt material, ny miljö eller ny aktivitet fått barn att upptäcka varandra på ett nytt sätt. Skånfors (2013) beskriver att tre sociala resurser har betydelse för att vara en del av kompisgruppen. De tre resurserna är att kunna etablera en relation, inneha rätt ålder samt att ha specifik kompetens. Förra året arbetade vi med leken genom aktionsforskning. Många barn fick då ökad kompetens att skapa, dela och skydda sina lekvärldar, samt leka sig in i gemenskap. Det är ett sätt att arbeta med specifika kompetenser. Vi har i början av detta lärår sett hur intresse för, och kunskaper om, legolek har bidragit till nya relationer. Till denna aktionsforskning ville vi vidga möjligheterna till nya relationer över avdelningsgränserna och genom det öka tryggheten på förskolan. Då var det givet att erbjuda det nya materialet på vår gemensamma gård.

Resultat

Analys av insamlat material

När alla intervjuerna var gjorda och sammanställda framträdde en tydlig bild av varje barns kompisar, ömsesidiga relationer och möjlighet till fler kompisrelationer. Intervjusvaren grupperades på många olika sätt för att kartlägga hur varje barns relationer, enligt barnet själv, såg ut före aktionen. När det nya materialet, ljudväggen, funnits på plats några veckor fanns det tillräckligt med observationer för att få ett bra underlag i studien. Vi har studerat hur barnen möts runt det nya materialet och följt de nya relationer, eller åtminstone konstellationer, som verkar skapats. Observationsmaterialet sammanställdes både kvantitativt och kvalitativt. Loggboksanteckningarna har jag bl.a. använt som ett komplement till observationsmaterialet. Intervjumaterialet, observationsmaterialet och relevanta loggboksanteckningar fördes samman för att se om något verkar hänt sedan förändringen i miljön. Ur allt insamlat material har vi kunnat utläsa kvalitativa svar på vår frågeställning.

Kartläggning av relationerna i intervjusvaren

Intervjusvaren visar att alla avdelningens barn ses som lekkompis av någon. 18 av 20 barn har ömsesidigt nämnda lekkompisar bland barnen på avdelningen. 8 av avdelningens barn har kompisar, totalt 16 st, på annan avdelning. Några av de nämnda barnen är syskon till de intervjuade barnen. Syskon till avdelningens barn blir även nämnda som kompis av fler barn. Mer än hälften av barnen namnger önskade nya lekkompisar i huset. 12 barn önskar hjälp i samspelet med några andra barn. Det gäller både onämnda, nämnda och önskade nya kompisar.

Vi har inte med barnens ålder och vistelsetid i sammanställningarna, men vi som har informationen kan se i intervjusvaren att ålder och vistelsetid har en viss betydelse för antalet kompisrelationer.

Nya konstellationer vid ljudväggen

Observationerna visar att 12 barn från avdelningen har samspelat vid ljudväggen med totalt 19 olika barn de inte nämnt som kompisar i intervjun. 2 barn har samspelat med 4 barn de nämnt som önskade nya kompisar. 1 barn har samspelat med 1 barn som det i intervjun sagt sig behöva hjälp med.

Hälften av tillfällena har lett till en fortsättning mellan barnen. Vid de fem tillfällen då samspelet vid ljudväggen fortsatt har vi sett 7 nya konstellationer, som inte visats i intervjuerna. Efter ett möte mellan två barn vid ljudväggen ser vi tendens till fortsättning på annan plats, men början på leken avbröts när det ena barnets ”vanliga” kompisar dök upp. Det andra barnet gick då iväg.

Svårigheter i vår aktion

I loggboken har jag antecknat svårigheter som dykt upp under vår aktion. Samtidigt som ljudväggen stod klar skedde andra förändringar på förskolan. Vi startade åldershomogena tvärgrupper över alla avdelningar, bl.a. skolgruppen som jag leder tillsammans med en kollega i huset. Det i sig kunde varit ännu en aktion för att öka tryggheten. Jag, som är den pedagog i huset som har idéerna om lärande genom ljudväggen, arbetar just nu fyra

dag/vecka varav två förmiddagar går till skolgruppens träffar och en förmiddag varannan vecka går till planering i arbetslaget. Det innebär att jag har endast 1-2 dagar/vecka att arbeta vid ljudväggen. Förmiddagen är bästa tiden då vi är tre pedagoger på avdelningen. Eftermiddagen, då vi endast är två pedagoger är sårbar. Vi hjälps ofta åt att ta emot alla avdelningars barn på gården efter mellanmålet, vilket inneburit att jag inte kunnat gå till det nya materialet som ligger lite avsides.

Slutsatser

Enstaka möten vid ljudväggen skapar inga varaktiga relationer

Vår förhoppning var att kunna se nya relationer skapas med hjälp av ljudväggen, men det har vi inte kunnat på de veckor vi observerat. Däremot har vi sett många oväntade möten och samspel vid ljudväggen. Några har fortsatt tillsammans till en ny aktivitet, men vi har hittills inte kunnat se några nya relationer. Att hjälpa barnen att skapa fler relationer tar tid. Förutom kartläggningen av barnens syn på sina relationer gav intervjuerna oss en bild över vilka barnen vid intervjuperioden var nyfikna på att lära känna, samt behöver stöttning med. Det ger oss ett uppslag till nya potentiella relationer.

Vikten av pedagoger, introduktion och inspiration

Det handlar inte bara om att tillföra ett nytt material. Vi pedagoger spelar i många situationer en stor roll för vilka möjligheter till möten det blir runt materialet, samt hur samspelet och lärandet utvecklas kring det. För att introducera och hålla liv i ett nytt material behövs kunskap, tid och engagemang från oss pedagoger. Det hade troligtvis varit gynnsamt för aktionen om jag hade haft mer tid att vara på plats. Då hade jag kunnat inspirera både fler barn och fler kollegor, som i sin tur hade kunnat inspirera vidare när inte jag är på plats. Till viss del har det skett, men det är inget vi studerat ännu. Jag har insett att eftermiddagarna, när jag varit ensam pedagog på gården är det inte möjligt att vara vid ljudväggen. Då måste jag istället ha en god överblick över gården och alla barnen. Det är då svårt att lägga fokus på en aktivitet. Introduktion och inspiration kräver fullt fokus av pedagogen. Tappar pedagogen fokus, då tappar barnen fokus. Erixon (2007) menar att pedagogen måste delta och stödja i samspelet för att utveckla leken och erbjuda material som stimulerar. På samma sätt kan vi anta att en deltagande pedagog skulle hjälpa de nya konstellationerna vid ljudväggen att fortsätta, både vid ljudväggen och i andra sammanhang.

Materialets tillgänglighet och placering

Tanken med placeringen var att ljudväggen, som för mycket ljud med sig, skulle vara på en lite avskild plats på gården. De barn som vill utforska ljud ska få göra det, utan att bli stoppade pga. störande ljudnivå. Resultatet av den ocentrala placeringen, tillsammans med den knappa tid jag haft till att introducera materialet, blev att ett fåtal barn utforskat ljudväggen. Det är ingen plats de går förbi och spontant stannar till vid. Det är en plats man medvetet söker sig till. Men ljudväggen är fastmonterad ute och finns alltid tillgänglig vid utevistelse så jag kommer fortsätta att locka och inspirera barnen när tillfälle finns. Min förhoppning är att den näst intill outnyttjade delen av gården så småningom ska bli en naturlig plats att gå till.

Barnens, mitt individuella och vårt kollegiala lärande

Trots att mycket inte blev som vi hoppats, har vår aktionsforskning om relationsskapande genom utforskande av ljud inneburit många lärandetillfällen och ny kunskap. Barnen har getts möjlighet att utvecklas socialt genom möten som bygger på gemensamma intressen. De har kommunicerat genom musik, rytmik och dans. De har fått utrymme för kreativitet utomhus. Barnen har fått möjlighet att utforska, samtala om och utveckla sin förståelse för naturvetenskap, i detta fall det fysikaliska fenomenet ljud. Att lyssna är en viktig del i barnens språkutveckling och går väl ihop med avdelningens språkverksamhet detta läsår. Barnen har

också fått utveckla sin förmåga att konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap.

Jag har fått en förändrad bild av vad som ryms i min tid. Det är svårt att genomföra en lärandesituation samtidigt som jag ska ha överblicken över alla barn på gården.

Arbetslaget har fått en tydligare bild av barnens relationer, hur de tar kontakt med andra och skapar relationer. Materialet om varje barn blir ett underlag för att följa dess sociala utveckling, vilket alla föräldrar önskat som prioriterat utvecklingsområde för sitt barn på höstens utvecklingssamtal. Av intervju svaren tolkar vi att det är en fördel att vara syskon till ett barn på förskolan. Det verkar bidra till att skapa relationer. Syskonet verkar fungera som en bro mellan barn som annars troligtvis inte sökt sig till varandra.

Att mötas kring något innebär i varje fall att man bekantat sig med varandra. Steget till att ha en relation är längre, men det vi har sett vid ljudväggen kan vara början till något. Skånfors (2013) har i sin forskning kring barns sociala vardagsliv sett att tre sociala resurser har betydelse för att vara en del av gruppen: Etablera en relation, rätt ålder och specifik kompetens. Med specifik kompetens menas att vara bra på något. Den specifika kompetensen är viktig i vissa sammanhang och helt oviktig i andra sammanhang. Därför är det viktigt att vi erbjuder ett brett spektra av material. Alla ska få känna sig bra på något område. Skånfors menar att ålder har en viss betydelse för hur attraktiv man är som kompis. Vi ser också att vistelsetiden på förskolan har betydelse, vilket var väntat. Ju mer tid på förskolan, desto fler möjligheter att bygga relationer på förskolan.

Strandberg (2014, s.62) beskriver vikten av relationer i en grupp. Han menar precis som Vygotskij att lärande sker i en social kontext. Vi behöver varandra för att gå från "kan inte" till "kan". Och för att lära tillsammans behöver man känna sig trygg i relationen. En grupp med goda relationer lär tillsammans. "Det är därför det är så viktigt att skapa ett Tillsammans, tillsammans!" Just "tillsammans" är ett basalt lärande i förskola och skola.

Avslutande ord

Enbart ljudväggen verkar inte ha bidragit till några nya relationer. Pedagogens roll är, precis som i de flesta andra sammanhang i förskolan, oerhört viktig. Och slutligen: "tillsammans" är nyckeln till individens lärande, därför är relationsarbetet så viktigt.

Reflektioner

Äntligen! Äntligen fick jag möjlighet att skapa ljudväggen på min förskola. Dessutom gick det att kombinera med barns relationer. Jag fick även in mer naturvetenskap och teknik i vår verksamhet. På så sätt använde jag vår fantastiska teknikutvecklare Rickard Petterson som kommunen anställt. Även om mycket inte blivit som jag tänkt mig så finns ljudväggen nu på plats och jag kan utveckla den tillsammans med barnen. Som vanligt gör jag allt större än det behöver vara. Från lite avstånd kan jag nu se att jag kanske borde gjort flera små aktioner istället för en stor. På så sätt hade det blivit mer spiralformat och jag kanske upplevt mer kontroll i mitt arbete. Då skulle jag gjort intervjuerna som första aktionen, analyserat dem och sedan förändrat miljön och studerat effekterna och analyserat dem. Att reflektera innebär väl att det är bra att vara efterklok för att utvecklingen ska gå framåt.

Min tidigare syn på aktionsforskning var att det är smalt, svårt och teoretiskt. Men också att när vi gör det så sker det utveckling på många plan. Aktionsforskningens styrka är att den är djupgående inom ett, för verksamheten relevant område, dvs. bottom up-styrt. Området bör vara ordentligt avgränsat för att vara möjligt att följa, dokumentera och analysera. De kollegiala samtalen i processen är viktiga för samsynen, processen och resultatets fortlevnad. Enligt Nylund (2010 s. 23-25) kräver aktionsforskning en organisation som stödjer arbetet. Vår organisation är delvis anpassad efter aktionsforskning. Vi har vår kvalitetstid, dvs. planering, varannan vecka då vi bl.a. arbetar med kvalitetsarbetet. Handledare i aktionsforskning kommer till arbetslagen. Dock inte till handledarnas egna arbetslag, vilket jag upplever som en brist. Att vara i något ger inte samma perspektiv som att se det utifrån. På vår förskola har vi, förutom kvalitetstiden varannan vecka, lagt in 1-2 tillfälle per år för *Lärande Samtal*. Det innebär att vi där får ytterligare tid till kvalitetsarbete. Jag saknar dock enskild planerings- och reflektionstid varje vecka för att verkligen hålla fokus på det vi valt. På så sätt hade var och en i arbetslaget varit mer förberedd inför varje träff. Jag anser också att det är viktigt att hela arbetslaget är insatt i aktionsforskning som metod för att förstå vinsterna av all den tid som läggs på ett avgränsat område. Det grundar jag på min egen förändrade bild av vad aktionsforskning kostar och vad det ger.

Svagheter med aktionsforskning är att det är ett ganska tidskrävande kvalitetsarbete, vilket gör att andra utvecklingsområden får stå åt sidan. Alla utvecklingsområden behöver inte följas skriftligt och genuint. Kvalitetsarbete och utveckling kan ske ändå. Det kan också vara frustrerande att inte göra den tänkta förändringen innan nuläget är observerat och dokumenterat, men när vi väl ser resultatet är det värt väntan. All dokumentation är dessutom värdefull när vi ska påvisa verksamhetens utveckling för föräldrar, chefer, förvaltning, politiker etc. Under mina första år i yrket gjorde vi mastiga och ganska godtyckliga kvalitetsredovisningar varje vår. Vi la många tunga timmar på det men upplevde inte att det gav något tillbaka. På den tiden upplevde jag också att målen som kom från förvaltningen och politiken inte stämde med de mål vi ansåg var relevanta för just vår verksamhet. De var mycket top down-styrning. Sedan några år tillbaka kallas kvalitetsredovisningen istället för utvärderingar och kommer tillbaka till oss. Vi utvärderar och redovisar, ledningen analyserar och ger respons i form av nya mål och riktningar för verksamheten. På så sätt känns även top down angeläget. En kombination av top down- och bottom up-perspektiven är nog bäst. Vissa utvecklingsmöjligheter ser vi i verksamheten lättast. Andra utvecklingsmöjligheter syns bäst från lite avstånd.

Jag är fast besluten om att arbeta vidare med ljudväggen, i syfte att utforska ljud som naturvetenskapligt fenomen och som musik.

Vi kommer även göra en liknande intervju igen för att se om barnen har skapat nya goda kompisrelationer. Det blir en del i att följa varje barns individuella utveckling, vilket eventuellt kommer bli arbetslagets nästa aktionsforskningsområde. Och det är troligt att vi även gör en liten aktionsforskning kring lärandet vid ljudväggen.

Referenslista

Litteratur:

Erixon, A., Lindgren, C., Sundblad, B., Torro, T., (2007). *Barns väg till trygghet*. Stockholm: UR.

Nylund, M., Sandback, C., Wilhelmsson, B., & Rönnerman, K. (2010). *Aktionsforskning i förskolan – trots att schemat är fullt*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Rönnerman, K. (2012) *Aktionsforskning i praktiken: förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket. (2011). *Läroplan för förskolan Lpfö98, reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes

Skånfors, L. (2013:32) *Barns sociala vardagsliv i förskolan*. Doktorsavhandling. Karlstad universitet.

Strandberg, L. (2014). *Vygotskij, barnen och jag – pedagogisk inspiration*. Lund: Studentlitteratur AB

Varbergs kommun (2016) *Verksamhetsplan Barn- och utbildningsförvaltningen 2016-2019*. Exakta Print.

Föreläsning på internet:

Öhman, M. (2012) *Hissad och Dissad – om relationsarbete i förskolan*.

<http://urskola.se/Produkter/170416-UR-Samtiden-Se-barnet-i-forskolan-Hissad-och-dissad>